

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei

„DOAMNE MANTUEȘTE-NE CĂ PIERIM!”

Vremurile grele pe cari le străbate lumea întreagă astăzi, ne ridică în față o sumedenie de întrebări, de al căror răspuns și urmare depinde, într'o largă măsură, viitorul de mâine al întregii omeniri. În articolul de acum două săptămâni am căutat să dau răspunsul convenit unei astfel de întrebări, înfățișând, în coloanele acestei reviste, cauzele principale cari au dus omenirea la starea decăzută a veacului nostru, când omul parcă a ajuns să-și aleagă drept țintă a vieții lui gândul nefast de a se distruge pe sine însuși și mai ales de a se nega pe sine în tot ceea ce înaintașii au creat veacuri de-a-rândul până la el.

Făcând atunci o comparație a vremurilor noastre cu timpurile următoare potopului din vremea lui Noe, am arătat, între altele, că și omul veacului nostru, în creațiile lui din ultima vreme, a clădit și el, întocmai ca și cei dela Turnul Babilonului, fără binecuvântarea lui Dumnezeu și de nenumărate ori direct împotriva poruncilor Lui. Tehnica și civilizația veacurilor ultime, cultura și știința lor înaltă, au făcut în adevăr progrese uimitoare în ultima vreme, dar omul n'a avut grija ca împreună cu aceste progrese să încopcieze și un progres tot atât de evident din punct de vedere sufletec, și mai ales n'a purtat de grije ca alături de strădania lui să-L aibe neconținut pe Fiul lui Dumnezeu și învățătura Lui, care singură putea să-l mențină pe adevăratul făgaș de viață, trăită și pentru Dumnezeu și pentru fericirea lui. Din aceste cauze era firesc ca și în viața noastră de astăzi să se repete din nou amestecarea limbilor de pe vremuri, în acea amestecare de interese și forțe ce se desfășoară sub ochii noștri, amestecare care a adus cu sine nu numai decăderea omului, ci și pericolul distrugerii lui.

Întrebarea ce ni se ridică în față acum când am ajuns la această tristă constatare este, desigur: Cine ne poate opri și salva din această

decădere de astăzi? Cine ne poate înălța din nou la starea fericitoare a omului de altădată? Și mai ales, cine ne poate da siguranța că poporul distrugător, ce se peticește astăzi în lume, nu ne va distruge întru totul?!

O altă întâmplare biblică, cuprinsă de altădată în paginile Noului Testament, ne ajută să dăm răspunsul convenit și la această întrebare. Sf. Evanghelist Matei ne istorisește că după săturarea celor cinci mii, Mântuitorul Hristos a silit pe Ucenicii Săi să intre în corabie și să treacă de cea parte a lacului Ghenizaretului, iar El s'a suit pe munte ca să se roage deosebi. La un moment dat, pe când corabia se afla în mijlocul lacului, s'a iscat o furtună năpraznică și valuri uriașe amenințau corabia cu Apostolii. În a patra straje a nopții, Iisus se îndreaptă spre ei, umblând pe mare. Cuprinși de spaimă, Apostolii au crezut că este o nălucă și de frică au început să strige. Ca să-i liniștească, Mântuitorul le strigă atunci: „*Îndrăzniți, Eu sunt, nu vă temeți!*” Apostolul Petru, neîncrezător însă, îi răspunse: „Doamne de ești Tu, poruncește să vin la Tine pe mare”. La porunca Învățătorului, Petru se îndreaptă spre El, dar cuprins de spaimă și de îndoială începu să se scufunde și strigă din nou: „Doamne, mântuește-mă”. Mântuitorul, îl apucă atunci de mână și îl salvează, întră apoi cu el în corabie, iar furtuna și marea s'au liniștit dintr'odată (Mt. 14, 22—33).

Ca și Apostolii, și noi călătorim pe marea înviforată a acestei lumi. Corabia vieții noastre este și ea învăluită astăzi, din vina noastră, de vânturi vrăjmașe, cari o amenință din toate părțile cu distrugerea, cu nimicirea și cu scufundarea ei în adâncul cel mai nepătruns. Ca și Apostolul Petru pe vremuri, și noi suntem amenințați astăzi, să fim înghițiți de valurile îngrozitoare pe care vântul vrăjmaș, ce bate atât de pustiitor în jurul nostru, le ridică atât de amenințător. Dar ca și pentru el, Hristos

este salvatorul unic; El este Acela care prin puterea Sa dumnezeiască poate potoli furtuna din jurul nostru, El este Acela care poate să conducă corabia vieții noastre, spre limanul liniștit dorit, oricât de mari ar fi valurile și oricât de năpraznică ar fi furtuna, ce-i amenință calea. Sf. Apostol Petru convins și el de acest adevăr, spunea atât de încrezător celor din Ierusalim: „Nu este în nimeni altul mântuire — decât în Iisus Hristos — căci nici nume nu este altul sub cer dat între oameni, în care să ne mântuim!” (Fapte 4, 12).

Vor zice însă mulți: Ce ne poate da Hristos în aceste vremuri de groaznică încercare pentru noi? Ce poate câștiga lumea întreagă prin faptul că se ar întoarce din nou la Hristosul pe care l-a părăsit dela un timp încoace?!

Readucerea lui Hristos între noi, așezarea Lui la cârma vieții noastre și mai ales călăuzirea pașilor acestei vieți după poruncile Lui, însemnează sălășluirea între noi a celor mai mari binefaceri după cari suspină sufletul nostru în aceste vremuri. Căci, ce dorește omul și lumea întreagă astăzi, dacă nu liniște și pace, dreptate și adevăr, iubire și înfrățire între toți. Și cine altul, dacă nu Hristos, va putea să aducă liniștea dorită în sufletele noastre, îngrozite de valurile înspăimântătoare pe care furtuna, ce se desfășoră sub ochii noștri, le ridică atât de amenințător?! Cine altul poate să lumineze mintea conducătorilor de popoare și să-i determine la acea liniștire și înfrățire între neamuri pe care fiecare dintre noi o dorim?! Cine altul poate să facă dreptate deplină între noi astăzi, când fiecare credem că numai dreptatea noastră este dreptate deplină și întemeiată pe adevăr?! Cine altul poate să readucă în sfârșit iubirea și înțelegerea între oameni, dacă nu acela care a spus cu atâta încredere apostolilor Săi: „Porunca nouă dau vouă, să vă iubiți unul pe altul, precum v'am iubit Eu. Mai mare dragoste decât aceasta, ca cineva să-și pună sufletul pentru prietenii săi, nimeni nu are” (In 15, 12-13). Să nu mai vorbim de pace, căci o pace durabilă fără de Hristos nu se poate clădi în adevăr. S'a mai încercat doar, acum douăzeci și ceva de ani, să se clădiască o atare pace, dar cât de șubredă a fost temelie ei ne-am convins fiecare dintre noi. „Hristos este pacea noastră” — spune pe drept cuvânt sf. Apostol Pavel (Efes. 2, 14), — fiindcă numai El a fost în stare să dărâme odată peretele urii dintre Iudei și păgâni și tot El va putea să înlăture în chip definitiv și peretele vrăjmășiei care desparte astăzi neamurile, zidindu-ne în acea faptură nouă care să viețuiască după dreptate și adevăr!

Aceste sunt, în scurte cuvinte, marile binefaceri ce s'ar revărsa asupra vieții noastre, ca și asupra întregii omeniri, de pe urma întoarcerii tuturor la Hristos. Dacă suntem convinși de necesitatea lor, dacă dorim ca ele să se coboare din nou în sbuciumata noastră viață de astăzi, să ne întoarcem cu pocăință sinceră la El, să-L așezăm din nou la temelie acestei vieți, să facem din învățătura Lui stâlp și călăuză statornică, și atunci să fim siguri că, întocmai ca și pe vremuri, furtuna, ce s'a abatut asupra lumii, se va liniști, iubirea și înfrățirea dintre noi se va înfăptui, iar pacea mult dorită se va cobori între noi și va dăinuî mereu, spre bucuria și fericirea noastră a tuturor!

Pr. D. TUDOR

Pace

I.

Suntem încă în războiu, dar din ambele tabere angajate în luptă se vorbește tot mai insistent despre organizarea păcii viitoare. Aceasta înseamnă, că toată lumea dorește liniștea păcii, întocmai cum călătorul chinuit de arșița pustiu-lui dorește oaza răcoritoare, al cărei miraj îl vede aproape. Inșă, ca orice miraj înșelător, pacea poate fi încă departe de noi: Atât de departe, precât de îndepărtată este de inima noastră adevărata concepție despre pace.

Debunăseamă că omenirea n'a avut și nu va avea o altă pace decât așa cum o poate înțelege. Și fiindcă oamenii n'au putut concepe adevărata pace, istoria lumii n'a fost decât un războiu neîntrerupt, cu rare și neliniștite răgazuri de regroupare a forțelor pentru un nou războiu. Un râu de sânge izvorește din străfundurile istoriei, dela crima lui Cain, și trece spre viitor tot mai lat și mai adânc. Unul din valurile uriașe ale acestui râu ne amenință acum. Iar o pace după calapodul cunoscut are tot atâtea șanse de durată, ca și aceea de după războiul mondial trecut... și răul va continua să curgă înainte.

Spuneți singuri, dacă o astfel de pace dorim noi! Pacea așa cum o înțelege lumea n'a putut fi o stavilă destul de tare ca să oprească râul de sânge. Atunci? Nu le rămâne oamenilor decât să încerce și o altă concepție a păcii: *Pacea lui Hristos*: „Pacea las vouă; pacea mea dau vouă; nu precum lumea dă, vă dau eu” — zice Domnul (Io. 14, 27). Pe când pacea pe care lumea ne-o dă este externă, pacea lui Hristos pornește dela suflet. Căci sufletul omenirii este adânc tulburat. Ca o cumpănă, el oscilează într'o dureroasă incertitudine. În acest suflet s'a stricat raportul omului

cu Dumnezeu și cu sine însuși și cu semenii săi. Deci adevărata pace trebuie să restabilească echilibrul, lucrând în suflete: *impăcarea omului cu Dumnezeu prin credință*; apoi: *impăcarea omului cu sine însuși, prin speranță*; și înfine: *impăcarea omului cu semenii săi prin iubire*.

Acest întreit înțeles al păcii: cu Dumnezeu, cu noi înșine și cu semenii noștri îl voiu lămuri în cursul a trei articole.

Se spune că Asociația celor fără Dumnezeu (Bezbojnic) din Rusia și-ar fi înfățișat atitudinea lor ateistă printr-o statuie a lui Iuda Iscarioteanul cu pumnul ridicat amenințător spre cer. Adecă: războiul omului cu Dumnezeu.

Cred că acea statuie este cea mai potrivită expresie a civilizației moderne dominate de spiritul lui Iuda cel ce avu nerușinarea să prețuiască în treizeci de arginți pe cel neprețuit, tot ce-am avut noi oamenii mai sfânt și mai scump: pe Hristos! Această civilizație fără Dumnezeu desigur va veni mâine să plătească cu aur toate sfintele lăcașuri pe care acum le distruge cu bombe. Cel puțin așa a vrut să plătească o mănăstire pe care a distrus-o în Italia decurând. Ea a înlocuit pe Dumnezeu cu materia în Rusia, iar în celelalte țări cântărește totul în bani. Nudemult s'a ținut la New-York conferința monetară a aliaților, care întemeiază trăinicia păcii de mâine pe stabilitatea banului. Rețineți această notă a lumii de azi, care se'ncrede mai mult în vițelul de aur decât în Dumnezeu. Aci avem o dovadă mai mult că civilizația materialistă a fost, în toate vremurile, slujire la idoli. „Mulți s'au îndepărtat, în diferite chipuri, dela unul Dumnezeu — zice sf. Ciril al Ierusalimului. — Unii au îndumnezeit soarele, ca să rămână fără Dumnezeu în timpul nopții când spune soarele. Alții au îndumnezeit luna, ca să nu aibe Dumnezeu ziua. Alții, pe celelalte părți ale lumii. Alții meseriile; alții mâncările; alții plăcerile. Alții, uimiți de strălucirea aurului, l-au îndumnezeit pe el și pe celelalte materii“.

Iată: Unul din aspectele caracteristice ale civilizației este *mașinismul*. Adecă: mașina peste tot. Mașinismul este pumnul de fier al lui Iuda înălțat împotriva ceriului. El a scos pe om de sub ascultarea lui Dumnezeu și a făcut dintr'ansul un rob al mașinei. Și astfel, precum stă scris: omu de azi slujește făpturii în locul Făcătorului (Rom 1, 25). Așa ajunse mașinismul idolul cel mai tiranic al civilizației moderne. Ca un Moloh nesățios, mașinismul a creiat în timp de pace șomajul, concediind lucrătorii; iar în timp de războiu, covorul de bombe în care dărâmă, arde și înșângerează pământul. Mașina fără suflet a prins aripi și sboară ca o pasere apocaliptică peste *amurgul insângerat al civilizației moderne*.

Acest amurg l-au prevăzut câțiva înțelepți, cercetând fenomenul civilizației acesteia care a uitat pe Dumnezeu pentruca să slujească materiei (O. Spengler: *Untergang des Abendlandes*). Ca o lacomă vietate ce-și devorează propriul său corp, civilizația modernă se nimicește singură cu propriile-i unelte. Pacea ei va fi pacea ruinelor, „pacea de cimitir“ (Kant). Iată tot ce-a izbutit să ne dea civilizația modernă. Dacă are înfățișarea spirituală a lui Iuda, apoi desigur va avea și sfârșitul acestuia: sinuciderea. Civilizația noastră, numită de Scriptură „cugetul trupului“, pentrucă caută numai cele trupești, nu poate avea alt sfârșit. „Pentrucă cugetul trupului vrăjmaș este lui Dumnezeu, căci legii lui Dumnezeu nu se supune. Ci cugetul trupului este moarte; iar cugetul Duhului, viață și pace“ (Rom. 8, 7 și 6).

Pe ruinele civilizației dominate de cugetul trupului se va ridica o „lume nouă“ pătrunsă de „cugetul Duhului“, care este „viață și pace“. Ea va trebui să desrobească pe om de tirania lucrurilor: a materiei, a banului, a mașinei, pentruca *în suflete să înceapă adevărata pace: să ne împace cu Dumnezeu, întâi*.

Sf. Apostol grăiește că Dumnezeu „ne-a împăcat pe noi luiși prin Iisus Hristos“ și ne îndeamnă și acum, zicând: „în locul lui Hristos vă rugăm: *impăcați-vă cu Dumnezeu*“ (II Cor. 5, 18 și 20). Așadar Hristos este pacea noastră cu Dumnezeu (v. Efes 2, 4—17) și credința lui va fi temelie lumii de mâine. Așa stă scris că pacea cu Dumnezeu o avem îndreptându-ne prin credință (Rom. 5, 1). Și așa afirmă și-un învățat (Gaston Frommel: *Etudes religieuses et sociales*) că din această criză „popoarele vor ieși nimicite sau regenerate, după măsura necredinței sau a credinței lor“.

Iată dar, că adevărata pace, pe care toți o dorim, nu vine dinafară, nu este un aranjament de câștiguri și despăgubiri de războiu între învingători și învinși, pe care să le garanteze cu strășnicie jandarmul internațional. Dacă toate se vor mărgini numai la atâta, nu peste mult timp vom avea un nou războiu. Deaceea pacea adevărată trebuie să înceapă cu sufletele. Ea înseamnă *salvarea sufletului nostru dintre ruinele civilizației actuale și întoarcerea lui la Dumnezeu, prin credință*.

Credința ne îndrumă spre pace prin împăcarea cu Dumnezeu. Cel ce crede cu adevărat își încredințează lui Dumnezeu toate planurile, toate vorbele, toate faptele lui, toată viața lui. Cu un cuvânt acela își dăruiește lui Dumnezeu inima sa, ca și un copil încrezător în tatăl său. Fiul Risipitor, care și-a svânturat zestrea lui spirituală la ospățul civilizației moderne, trebuie să se întoarcă în liniștea casei părintești..

Pacea? Asta e treaba celor ce vor sta la masa verde, gândești tu, iubite frate. Dar nu de aceea atârnă pacea, ci de fiecare dintre noi. Pacea trebuie să izvorească din inimă. Cum poți pretinde pacea lumii, când în inima ta mai stau în picioare toți idolii nenorocitei civilizații care ne-a format?! Dă-rămă întâi idolii din inima ta! Inpacă-te tu întâi cu Dumnezeu, și îndeamnă-i și pe alții, iar „pacea lui Dumnezeu care covârșește toată mintea va păzi inimile voastre și cugetele voastre întru Hristos Iisus” (Filip. 4, 7).

Presviterul B.

Despre Biserica Ortodoxă Rusă

Vremurile furtunoase pe cari le trăim, trebuie să aducă aminte fiecărui individ, că sunt rezultatul evenimentelor istorice deosebit de tragice cari s'au abătut asupra răsăritului bătrânei Europe, la sfârșitul deceniului al doilea din al douăzecilea veac. Viața socială atunci existentă, a fost răsturnată, pentru a se întrona o nouă ierarhie socială. Religia creștină a fost înlocuită cu necredința celor fără Dumnezeu. Un regim de devastare a celor mai elementare principii de educație și morală, a căutat să intre în sufletul unui popor, pentru a-i schimba mentalitatea, spiritul caracterul, morala.

Deci, în imensitatea rusă — în țara, unde Biserica nu numai că domina poporul, ci îl și pătrundea — s'a intronat un sistem de organizare și educație în care prima exclusiv economicul, sperându-se în dispariția completă a a spiritului. Și, într'adevăr, automatele fără sânge au devenit din zi în zi tot mai puternice, deoarece în serviciul lor au fost puse forțe de fanatism identice cu acelea, cari înainte erau canalizate către un plan spiritual. Pentru un moment, se părea că acest curent prin permanenta și sistematica lui activitate, a pus stăpânire completă pe viața popoarelor din imensitatea rusă, excluzând alături de el existența celei mai mari realități, religia.

Dar în mijlocul desmembrărilor sociale și desagregărilor obștești, cari din zi în zi erau tot mai pronunțate, Biserica pravoslavnică în primii ani ai revoluției își păstra integritatea și unitatea sa, concentrând în jurul său toate grupările politice, cari încă rămăneau necontaminate de ucigătoarea otravă, care căuta să submineze bazele familiei și societății.¹⁾

După cum la noi, s'a încercat distrugerea Statului și a Bisericii strămoșești prin intermediul sectelor, așa și acolo s'a apelat la vechiul și încercatul metod: „divide et impera.” În scurt timp apărut în Rusia „Biserica vie” sau „Jivismul,” „Renașterea Bisericească” și „Biserica apostolică veche,” având misiuni politice speciale. Aceste mișcări omogene după caracterul lor, au primit numele de mișcări „obnovlente” (înoitoare). În acest timp apărură și în Ucraina

¹⁾ Vezi art. „Din durerile trecutului” de T. Florea protoiereul Odesei în „Transnistria Creștină an. I. Nr. 3-4.”

o mișcare bisericească național-ucrainiană a „autocefaliștilor”, cu tendințe de independență și izolare absolută față de adevărata Biserică rusă, mișcare ulterior regretată chiar de întemeietorul ei.

Dar, pentruca unitatea bisericească să poată fi distrusă cu mai multă ușurință și înlocuită cu organizațiile pomenite mai sus, s'a procedat la arestarea patriarhului Tihon și a exarhului patriarhal Mihail al Ucrainei. Rezultatul a fost începutul luptelor între diferitele Biserici. Or nu acesta era scopul autorităților comuniste, ci lupta împotriva Bisericii pravoslavnice, distrugerea ei completă și îndreptarea maselor de credincioși spre indiferentismul religios și păgânism. În consecință se procedează la unirea mișcărilor obnovlente, întărirea lor pentru a fi îndreptate spre ținta adevărată.

În această situație se afla Biserica rusă la moartea patriarhului Tihon, după care urmă cea mai dramatică perioadă atât pentru conducători, cât și pentru ceilalți creștini ortodoxi. În aceste timpuri sângeroase Biserica ortodoxă a fost condusă scurt timp de mitropolitul Petru și apoi de mitropolitul Serghe al Nijegorodului și al Moscovei, devenit Patriarh al Bisericii ort. ruse.

De atunci și până în ziua de azi, pe Trupul Bisericii adevărate, s'au deschis răni din ce în ce mai adânci. Pe lista victimelor persecuțiilor religioase evaluate de către comitetul Nansen la câteva zeci de milioane, precum și pe lista nominativă a episcopilor cari au câștigat cununa biruinții, trebuie încrustat și numele ultimului mitropolit mucenic Alexei, executat la 7 Mai 1943.¹⁾ Sfârșitul apropiat al acestui mitropolit, precum și fețele blânde dar brăzdote de suferințe ale bătrânilor ierarhi refugiați recent din Rusia ca: Nicolae al Rostovului, Serafim al Melitopolului și Antonie al Hersonului și Nicolaevului, ne amintesc de suferințele pe cari le au pățimit și le pățimesc încă fețele biseri-cești rămase în mijlocul turmei lor.

Pr. D. MORARU

¹⁾ Din declarația P. S. Episcop Serafim al Melitopolului înregistrată la Misiunea bis. din Transnistria cu Nr. 15.040 din 15 Noemvrie 1943.

Păstorul de suflete cu zel apostolesc

(după Dr. Cramer V. trad. de Szanyi F.)

Ca paroh

Păstorul de suflete cu zel apostolesc, adeseori, meditează și asupra faptului ce anume ar trebui să facă pentruca frica de Dumnezeu și blândeța să ocupe teren, cât mai mare, în comuna sa. Și dacă, după o chibzuință matură și după ce ascultă și sfatul altora, află ceva de bun și de dorit, se silește să-l îndeplinească cu receruta prudență și circumspecțiune, dar în mod hotărât și fără să țină seamă de osteneală și jertfă.

Astfel, încetul cu încetul, toate vin în ordine, se introduce o întorsătură îmbucurătoare

pe toate terenurile. Progresul în comună poate să fie văzut cu ochii, în privința înfrumusețării bisericii, a serviciilor divine, a cântării, a obiectelor bisericesti, a predicii, a catehizării, a împărtășirii cu sfințele Taine, a educațiunii tineretului în duh creștinesc, a îngrijirii săracilor și a bolnavilor etc. Cel ce vede și înțelege lucrurile, fără să voiască, exclamă: *norocoasă e comuna, care are un astfel de preot.*

Câte lucruri s'ar putea face într'o comună, lucruri cari ar fi de folos spre slava lui Dumnezeu și mântuirea sufletelor, dacă parohul ar fi bărbat cu zel apostolesc. Unii preoți, însă, se îngrozesc de osteneli, nu voiesc să renunțe la comoditate, aleargă după alte lucruri, iar în parohia toate rămân ca în trecut, sau început să meargă înspre mai rău; nu-L cinstesc pe Dumnezeu cum se cuvine și sufletele oamenilor ajung să fie prada iadului.

Păstorul de suflete cu zel apostolesc, în privința păstoririi, se lasă călăuzit, cu desăvârșire, de iubire și stimă față de enoriașii săi. Pe cât poate, înconjură tot ce-ar putea să tulbure și să facă să se piardă aceasta stimă și iubire, ba se silește s'o câștige și s'o păzească. Dar, câștigarea stimei și a iubirii enoriașilor pentru păstorul de suflete cu zel apostolesc nu-i scop, ci numai mijloc pentru atingerea unor scopuri mai înalte ale oficiului său. În astfel de cazuri, el are în vedere proverbul care zice: „*Fă bine și nu te teme de nimeni*“. Preotul știe că nu totdeauna e necesar și posibil să te ai bine cu toată lumea, dar împlinirea cum se cuvine a îndatoririlor preoțești e necesară întotdeauna. Știe și aceea că nu este responsabil, dacă, din pricina împlinirii conștiințioase a îndatoririlor sale, ajunge la neînțelegere cu anumiți indivizi și își pierde influența asupra lor. Ar fi, însă, împovorat de grea răspundere, dacă ar lăsa ceva din îndatoririle sale, numai ca să n'ajungă cu nimeni în conflict. În astfel de cazuri, păstorul de suflete cu zel apostolesc nu se călăuzește decât numai de sentimentul împlinirii îndatoririlor sale. Nu se va lăsa stăpânit nici de încăpăținare și nici de iritare, ca să poată spune despre sine în orice moment: „nici-un rău nu se poate spune despre mine, pe dreptate“. Din faptele lui se pot vedea: hotărârea cea tare și ne-strămutată, cumpătarea și liniștea. Totdeauna are în vedere că parohul, chiar pe lângă cea mai mare bunăvoință, nu poate să facă voia tuturor și nu-i poate conduce pe toți, pe calea cea bună. Se liniștește cu gândul că procedura lui va fi aprobată, când patimile se vor liniști. Se mai mângâie, apoi, și că cuvintele Mântuitorului: „*Fericiți veți fi când vă vor batjocuri pe voi...*“ În ceea ce privește iubirea credincioșilor, parohul

are să se lupte cu două greutăți. Nu-i permis să disprețuiască iubirea și încrederea enoriașilor săi, ba dacă poate, fără a-și neglija îndatoririle sale și fără a vătăma interese mai înalte, va căuta să le păstreze și să le sporească. Apoi se va feri să nu-i atribue acestei iubiri importanță prea mare, ca nu cumva să devină robul ei. E necesar ca, în privința aceasta, să ceară dela Dumnezeu sfat și întărire.

Păstorul de suflete cu zel apostolesc se ține cu fidelitate de spiritul apostolesc și în privința locuinței. Deși se silește să satisfacă tuturor cerințelor reclamate de împrejurările locale, totuși, în ceea ce privește aranjamentul locuinței și măn-carea, nu pierde din vedere cumpătarea și simplitatea. Face să dispară chiar și aparența că el ar voi să imiteze viața luxoasă a laicilor. Dacă vezi în casa unui preot aranjament luxos, fără să voiești, îți vine ideea că în preotul acela nu este duh preoțesc, cu atât mai puțin duh apostolesc. Aranjamentul luxos nu poate cultiva acest duh, ci mai de grabă îl macină și îl consumă. Enoriașii, în mare parte, știu ce se cuvine unui preot și ce, nu și de aceea, văzând la preotul lor lucruri, cari nu se potrivesc cu ideea ce și-au format-o ei despre preotul cel bun, își pierd încrederea sunt cu rezeră față de el. Spun că preotul e domn prea mare pentru ei și casa lui atât de luxoasă, încât nu li-e permis să intre într'ansa. Ori acesta e un lucru foarte păgubitor pentru suflete. Spună cine ce vrea, noi spunem că-i lucru rău, dacă locuința preotului e prea luxoasă. Păstorul de suflete trebuie să se îngrozească de o astfel de locuință. Dacă în casa preotului strălucește curățenia și ordinea, omul se simte bine întrânsa, face să fie respectat cel ce locuiește întrânsa, iar poporeni întră în ea, fără de frică.

S. Ș.

Despre ce să predicăm?

În Dumineca 10-a de Rusalii (13 August 1944) vom vorbi despre: LITURGIILE BISERICII ORTODOXE ȘI ÎMPĂRȚIREA LOR.

Jertfa cea fără de sânge, așezată de Mântuitorul nostru Iisus Hristos la Cina cea de Taină a fost plinită de sf. Apostoli și de cei dintâi creștini într'o formă puțin deosebită de felul cum a fost aceasta săvârșită de însuș Intemeietorul ei. La această formă începătoare însă, pietatea creștină — dupăcum am văzut — a adăugat cu vremea și alte rugăciuni și lucrări sfinte, cari au împodobit-o tot mai des, până ce ea a ajuns la forma desăvârșită pe care o are și astăzi sf. noastră Liturghie.

Dar, în această lucrare de desvoltare și de aleasă împodobire a sf. jertfe, era firesc ca însușirile

sufletești ale feluritelor popoare, cari au primit legea lui Hristos, să contribuie și ele cu frumusețea și caracteristica lor, împrumutând felului ei de săvârșire anumite nuanțe, în cari să se poată citi ca într'o oglindă toate aceste însușiri. Cine a zăbovit vreodată asupra Liturgiilor bisericii noastre și le-a pus în față cu cele ale bisericii apusene și-a dat desigur seama de acest adevăr. Toate aceste Liturghii ale bisericii noastre, mai bogate în ceremonii și lucrări cari închipuesc diferitele întâmplări din viața Mântuitorului, sunt mai împodobite și mai mărețe, mai înălțătoare și mai misterioare în cuprinsul lor decât a celor din apus, deoarece așa a fost și firea popoarelor în mijlocul cărora ele au luat ființă și s'au dezvoltat.

Deși deosebite ca haină și aleasă podoabă, totuși aceste Liturghii au rămas în ființa și lucrarea lor una și aceeași cu cea dintâi Liturghie săvârșită de Mântuitorul nostru Iisus Hristos la Cina cea de taină. Prin formele lor, mai dezvoltate și mai împodobite decât acelea dela începutul ființării sale, nu se repetă prin urmare altceva, decât aceeași jertfă nesângeroasă pe care Fiul lui Dumnezeu o rânduiuse din acest binecuvântat prilej, pentru ca din bogăția ei mântuitoare să se împărtășească peste veacuri toți aceia cari vor crede în dumnezeirea Lui.

În timpurile de astăzi, aceste Liturghii, prin formele cărora Biserica aduce sf. jertfă, poruncită de Iisus și împărtășește credincioșilor darurile binecuvântate dobândite prin jerfa Sa de pe cruce, sunt: *Liturghia sf. Vasile cel Mare*, *Liturghia sf. Ioan Gură de Aur* și *Liturghia sf. Grigorie Dialogul* sau a *Darurilor mai înainte sfințite*, cum se mai numește ea.

Înainte însă de a vorbi despre aceste sf. Liturghii, trebuie să amintim și o altă Liturghie mult mai veche decât acestea, Liturghie care stă de fapt la baza primelor două din cele pomenite mai sus. Este *Liturghia sf. Apostol Iacob*, fratele Domnului și cel dintâi episcop al Bisericii din Ierusalim. Este un lucru neîndoios că acest Apostol al Mântuitorului a așternut în formele Liturghiei sale ceea ce a văzut săvârșindu-se la sf. Cină de către însuș Invățătorul său, adăugând bineînțeleș la acest sâmbure toate rugăciunile, cetirile și cântările pe cari credința vremii sale le va fi cerut. Întrebuințarea ei în întreaga Biserică a ținut numai câteva veacuri, iar în biserica din Ierusalim până în veacul al VIII-lea, când a fost înlocuită cu liturgiile constantinopolitane, alcătuite pe temeiul și după formele ei. Astăzi, această Liturghie, din cauza lungimii sale, se săvârșește numai odată pe an în biserica din Ierusalim, în ziua când se face pomenirea sf. Iacob (23 Octomvrie).

Liturghia sf. Vasile cel Mare nu este decât o prescurtare a Liturghiei sf. Iacob și o adaptare a acesteia la evlavia mai scăzută a timpului său. Acest sf. Părinte, cunoscând slăbiciunea firii omenești și

închinarea ei spre o desfățare cât mai aleasă, a scurtat Liturghia sf. Iacob rânduiind-o din nou în scris. Această Liturghie se slujește astăzi numai de 10 ori pe an și anume: în ziua sf. Vasile (1 Ian.), în primele 5 Dumineci din postul mare, în Joia și Sâmbăta Paștilor și în ajunul Crăciunului și al Bobotezei, când acestea nu cad Sâmbăta sau Dumineca.

Ceea ce a făcut sf. Vasile cu Liturghia sf. Apostol Iacob, a făcut la rândul său și sf. Ioan Gură de Aur cu Liturghia lui. Cunoscând și el că „*trupul este neputincios*“ și temându-se ca nu cumva din pricina slujbei prea lungi credincioșii să se îndepărteze de sf. altare și de sf. slujbe ce se slujau aci, a prescurtat încă Liturghia sf. Vasile cel Mare. Această Liturghie prescurtată, care-i și poartă numele, se slujește în tot decursul anului, afară de zilele când se slujește cea a sf. Vasile, sau de zilele sf. post, când se face Liturghia Darurilor mai înainte sfințite.

Se înțelege dela sine, că acești sf. Părinți n'au alcătuit o liturghie nouă, care n'ar mai fi fost în uzul Bisericii înainte de ei, ci doar au prelucrat Liturghia apostolică deja existentă și au adaptat-o felului de viață creștină de pe vremea lor. În această lucrare a lor se reflectează dealtfel grija de căpetenie a Bisericii noastre, de a păstra întotdeauna cu sumpătate tot ceea ce i-a transmis trecutul mai bogat în fapte creștinești pilduitoare, punându-le bineînțeleș pe acestea în legătură cu nevoile pe cari timpul le cere prin desfășurarea lui. Aceste nevoi au făcut apoi ea și Liturgiile întocmite prin râvna lor să nu rămână în starea dela început, ci să primiască în cuprinsul lor și alte rugăciuni și lucrări cu cari pietatea creștină de după ei a crezut de cuviință să le împodobiască și mai ales.

Liturghia Darurilor mai înainte sfințite este Liturghia ce se săvârșește în decursul postului mare, în afară de Sâmbete și Dumineci, precum și de sârbătoarea Bunei-Vestiri. Alcătuirea ei se datorește faptului că zilele acestui post fiind privite ca zile de pocăință și de pregătire pentru patimile și Învierea Domnului, în decursul lor nu se obișnuia să se slujească sf. Liturghie a sf. Vasile sau a sf. Ioan Gură de Aur, deoarece acestea sunt socotite ca o serbare de bucurie a sf. jertfe, ce nu corespunde prin urmare cu caracterul zilelor de post. Aceste sf. Liturghii se slujeau însă în zilele de Sâmbăta și Duminecă, când și postul era mai îndulcit. Cum însă mulți dintre creștini doriau ca și în celelalte zile ale săptămânii să se împărtășiască cu sf. Taine, Biserica a obișnuit ca Darurile necesare în acest scop să se sfințiască în decursul Liturgiilor ce se săvârșiau în decursul Duminecilor premergătoare și să se păstreze pentru zilele când nu se aducea jertfa cea fără de sânge, fapt pentru care Liturghia în decursul cărora se împărtășiau acești credincioși cu aceste daruri se și numia: Liturghia Darurilor mai înainte sfințite.

Așezarea acestei sf. Liturghii în scris se datorește sf. Grigorie Dialogul, pentru care fapt îi și poartă numele.

Liturghiile sf. Vasile și a sf. Ioan Gură de Aur întrebunțate și astăzi în sf. noastre biserici, se împart, încă dela începutul ființării lor, în trei părți: *Proscomidia, Liturghia chemaților sau a catehumenilor și Liturghia credincioșilor.*

Proscomidia este partea pregătitoare a sf. Liturghii, în decursul căreia se aduce și se pregătește pâinea și vinul cari se vor preface, prin venirea sf. Duh, în Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos. Însăș cuvântul grecesc *proscomidie*, care pe limba noastră însemnează *punere înainte sau pregătire*, ne arată că în cuprinsul ei se pun înainte și se pregătesc darurile pentru jertfa sf. Liturghii.

Liturghia chemaților sau a catehumenilor este partea dela începutul Liturghiei propriu zise, care ține dela *Binecuvântarea* preotului până la cuvintele: *Câți sunteți chemați ieșiți, cei chemați ieșiți... ca nimenia din cei chemați.* Se numește așa, deoarece în timpurile vechi cei cari se pregăteau pentru botez, așa numiții catehumeni, nu puteau lua parte la sf. Liturghie decât până la acest moment ce urma după cetirea Evangheliei și predica slujitorului dela altar. Când diaconul sau preotul spunea: „Cei chemați ieșiți“..., atunci toți acești catehumeni părăsiau sf. locaș, iar păzitorii închideau ușile pentru ca nu cumva să pătrundă înăuntrul lui cineva din cei nebotezați și să necurățiască prin prezența lui jertfa ce se sfinția pe altar. Deodată cu cei chemați ieșiau din biserică și penitenții, adică acei creștini cari prin anumite purtări sau necuviințe și-au atras osânda Bisericii și își ispășiau prin anumite rugăciuni greutatea păcatului săvârșit.

La sfânta slujbă rămăneau mai departe numai credincioșii, adică cei luminați prin baia botezului și deci vrednici de a se împărtăși de sf. Trup și Sânge jertfit aci. Din acest motiv, partea a treia a sf. Liturghii, ce se începea cu cuvintele: „*Câți suntem credincioși, iară și iară cu pace Domnului să ne rugăm*“ și ține până la finea ei, poartă numele specific de: *Liturghia credincioșilor.*

În timpurile vechi rânduiala aceasta a sf. Liturghii era respectată cu deosebită strictețe de toți aceia cari participau la sf. slujbă. Faptul acesta ne arată deosebitul lor respect pentru jertfa ce se aducea pe altar, respect care era cu mult mai mare decât a creștinilor noștri de azi. Deși în trupurile noastre nu mai există catehumenatul, deoarece fiecare creștin, cu excepția celor ce s'au rătăcit dela dreapta credință, au primit botezul încă din primele zile ale copilăriei lor, totuși sunt o seamă de creștini cari nu numai că se apropie de sf. Liturghie nepregătiți, dar și pângăresc prin purtarea lor slințenia jertfei ce se aduce aci. Toți acești creștini, aducându-și aminte de această împărțire a Liturghiilor noastre și de

exactitatea cu care erau împlinite, auzind cuvintele „*Cei chemați ieșiți*“... să-și lapede mai întâi toată grija cea lumească și tot gândul cel pământesc și numai așa să participe mai departe la slujirea jertfei întru pomenirea morții lui Hristos. Se cuvine să o facă aceasta deoarece sf. Liturghie ce se face de aci înainte, deși se face cu cele pământești și în mijlocul unei mulțimi omenești, totuși este slujba în care se reproduce sf. jertfă prin mijlocirea căreia omul pășește în sanctuarul Dumnezeuului său și are prilejul de a se uni cu El și de a se desăvârși ca și El. T.

Reviste

REVISTA TEOLOGICĂ, anul XXXIV, nr. 7-8 pe Iulie—August 1944, a apărut în tradiționala-i ținută tehnică impecabilă. În cuprinsul acestui număr condeieri reprezentativi ai teologiei ardelene, disecă problemele de actualitate în raport cu nestrămutatele principii crestine, ceace-i confirmă faima de revistă de atitudine.

Despre *fidelitatea* datorită, de noi oamenii, lui Dumnezeu, ca o temelie a păcii, — scrie pârintele prof *Gr. T. Marcu*. Iar *Minodora Belea* se ocupă judicios și cu bărbătească competență despre: „*familie în antichitatea precreștină*“. „*Educație și Caracter*“ este articolul *Păr. Prof. Ioan Bunea*, carele adeverește că scopul educației este formarea caracterului moral, arătând și care sunt mijloacele ducătoare la scop. În art.: „*Duh comunitar*“, *păr. diacon N. Mladin*, anunță prăbușirea ideii democratice împreună cu acea comunistă, și infiriparea comunitarismului, duhul creștin, în speță, al ortodoxiei, care va uni comunitățile naționale într'o mai accentuată ecumenicitate, nealterându-le caracterul specific. În fine *păr. Rector D. Stăniloie* prezintă continuarea traducerii din sf. Maxim Mărturisitorul: „*Cosmosul și sufletul, chipuri ale Bisericii*“ în care se explică mistic diferite acte liturgice. În „*Mișcarea literară*“ rubrică bogată, se trec apoi în revistă opere teologice române și străine. La urmă ia atitudine împotriva unei lacune din Legea Presei, care stabilește o incompatibilitate între calitatea de preot și profesiunea de ziarist.

Tot cuprinsul se distinge prin seriozitatea științifică a fondului, care ar putea fi și mai mult evidențiată prin sobrietatea formei, pe alocurea

*

ALTARUL BANATULUI, anul I, Nr. 5—6 pe Maiu—Iunie 1944. În articolul sărbătoresc „*Invierea Domnului*“, Redacția pune temeiul de îmbărbătare a Europei creștine ce suferă în acest războiu, pe minunea Invierii. În „*Chestiunea denatalității în Banat*“, Prea Sfințitul Episcop *Veniamin*, cu în-

grijorare și cu deplin realism științific întemeiat pe date, pune degetul pe această dureroasă rană din ființa Neamului nostru, arătând cauzele denatalității și remediile care trebuie să fie în primul rând de ordin religios-moral. Nu poate cadrul mărunț al acestei modeste recenzii să redea întreaga importanța acestei chestiuni și dezvoltarea meritată. „*Apostolatul tinereții*” este porunca vremilor de prefacere pe care le trăim — spune păr. consilier *Spiridon Căndea*, în articolul omonim citatului de mai sus. În alt studiu de-o mai mare amploare neobositul istoric, păr. *Gheorghe Cotoșman* afirmă cu belșug de dovezi istorice întăietatea așezărilor românești în Banat față de Slavi sau alte neamuri. Prof. *Marcu Bănescu* dă în rezumatul conferinței: „*Actualitatea ortodoxiei*” frumoase și întemeiate probe pentru prețuirea credinței strămoșești. În cadrul competenței sf. sale păr. prof. *Mircea Chialda* scoate la lumină din taințele T. V. ideia mesianică în studiul: „*Patimile și jertfa Mântuitorului după T. V.*” Necesitatea „*colaborării Bisericii cu Consiliul de Patronaj*” o demonstrează păr. *Petru Toma*, punând problema asistenței sociale, pe vremuri exclusiv în mâna Bisericii. În ordine urmează câteva portrete de „*Apologeți bucovineni*” de păr. prof. *Petru Rezuș*. Apoi câteva „*Probleme actuale*” sau chestiuni de tipic, ca: „*Sfințirea paștilor*”, „*Impărțirea preoților la liturghia mai înainte sfințită*” (pusă de altfel cu mai multă competență în Biserica și Școala, nu de mult). Următoarele articole, „*Elogiul științei credincioase*”, „*Indiferentism religios*”, un portret al Vlădicăi Popasu, numeroase recenzii din rubrica bine susținută: *Cărți*, precum și diferite note de încheiere, toate sunt scrise de Redactor. Dela început credeam că „*Altarul Banatului*” e expresia, în literă de tipar, a activității fără preget a Părintelui Rezuș, aproape exclusiv. Dar fiind vorba, în titlul revistei, de „*Altar*” socoteam că o slujire în sobor cât mai mare de colaboratori, i-ar ușura mult sarcina grea a Redactorului. Din numerile următoare însă, constatăm cu bucurie că „*soborul*” colaboratorilor crește.

Presviterul B.

Școala de Duminecă

33. Program pentru Dumineca 13 August 1944.

1. *Rugăciune*: Împărate creșc...
2. *Cântare comună*: Cuvine-se, cu adevărat.
- 3—4. *Cetirea Evangheliei*: (Matei 17, 14—23) și *Apostolului* (I Corinteni 4, 9—16) zilei, cu tâlcuire.
5. *Cântare comună*: Păharul mântuirii. (70. Cânt. rel. pag. 8).
6. *Cetire din V. T.*: Ghedeon biruește pe Madianiți. (Judecători c. 7).

7. *Povește morale*: Despre lipsă și scumpete. (Cartea înțel. lui Iisus Sirah c. 27).

8. *Intercalații*: Poezii rel. etc.

9. *Cântare comună*: Pre Tatăl, pre Fiul și pre Sf. Duh... (Dela sf. Liturghie).

10. *Rugăciune*: Doamne, nu cu mânia Ta... (Liturghier pg. 171. Dela Lit. înainte sfînt).

(A se vedea „Instrucțiunile” din Nr. 1/1943). A.

Nr. 3416—1944.

Comunicate

Se aduce la cunoștință spre știință și conformare, că dela data publicării prezentului comunicat, nici un *buget parohial suplimentar*, redactat pentru exercițiul unui an financiar expirat, nu va mai fi aprobat.

Atât angajarea unor cheltuieli excepționale, ivite înafara prevederilor bugetului ordinar, cât și depășirile de cheltuieli ale unor titli din bugetul ordinar, vor fi cuprinse, firește, în bugetul extraordinar al parohiilor, care va fi redactat și înaintat spre aprobare în cursul aceluși an financiar și desigur înainte de executarea cheltuielilor.

Arad, la 2 August 1944.

† ANDREI
Episcop.

Pavel Dabu
exactor eparhial.

Nr. 2963/1944.

P. C. Preoți sunt invitați să ia la cunoștință dispozițiunile Ministerului Propagandei Naționale No. 491/1944 privitoare la *acțiunea național-culturală internă* conlucrând cu organele comunale la lămurirea creștinilor privitoare la războiul actual și toate problemele puse de situația dată.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial dela 29 Iulie 1944.

† ANDREI
Episcop.

Ic. Stavr. Caius Turicu
consilier, ref. eparhial.

Nr. 3306/1944.

Comandamentul A. P. cu ord. Nr. 16559 din 16 Iunie 1944, a dispus ca să nu se mai tragă clopotele dela Sf. biserici la nici o slujbă, ci acestea să fie întrebuintate numai pentru alarmarea populației.

Alarmarea se dă timp de 2—3 minute, prin sunete scurte de clopote, întrerupte de pauze scurte.

Incetarea alarmei se dă timp de 2—3 minute prin tragerea obișnuită a clopotelor (fără întrerupere).

Se comunică pentru conformare.

Consiliul Eparhial.